

BREU HISTÒRIA DE LES MESURES LEGISLATIVES LINGÜÍSTIQUES AL REGNE UNIT *

per Jacques MAURAI

Investigador del Conseil de la Langue Française del Québec

A MÍCHÁEL O'CRÓINÍN (Irlanda)
COLIN H. WILLIAMS (País de Galles)

INTRODUCCIÓ

Si l'anglès és avui dia la llengua majoritària al Regne Unit, és perquè ha suplantat les llengües cèltiques que s'hi parlaven.

Els parlars cèltics foren introduïts a les Illes Britàniques de resultes d'una invasió, que probablement s'esdevingué en dues tongades que es poden situar, amb més o menys certesa, als segles V i III a.C. A la Gran Bretanya, després de l'arribada de les legions romanes de Juli Cèsar, les poblacions cèltiques foren parcialment romanitzades, sobretot les ciutats. Comença aleshores el retrocés, lent però progressiu, del cèltic, que es perllonga fins als nostres dies.

El destí del cèltic quedarà definitivament marcat per la invasió anglosaxona, l'inici de la qual tradicionalment es fixa a l'any 449 d.C. A partir del segle V, en efecte, l'anglès ha progressat sense parar en detriment dels parlars cèltics. També va aconseguir prevaler davant del francès, portat per les tropes de Guillem el Conqueridor, que va envair l'illa l'any 1066. De resultes d'aquesta conquesta el francès va erigir-se en la llengua oficial del regne fins al segle XIV.

Hom pot seguir l'expansió de l'anglès davant del cèltic i del francès tot estudiant les diverses mesures legislatives de promoció lingüística adoptades al llarg dels segles. La segona part de l'article està dedicada a aquesta qüestió; però abans procedirem a avaluar la situació actual de les llengües cèltiques que es parlen a les Illes Britàniques.

* Traducció del francès per Berta Millà i Bernad.

1. SITUACIÓ ACTUAL DE LES LLENGÜES CÈLTIQUES AL REGNE UNIT

A l'Antiguitat, quan el llatí només era un dialecte de pagesos, el cèltic es parlava en una gran part d'Europa. Des d'aquella època no ha parat de retrocedir, primer davant del llatí i, més recentment, davant del francès i de l'anglès.

Avui dia, a més del gàllic, podem considerar morta una altra llengua cèltica, el còrníc, que es parlava a Cornualla fins al segle XVIII. Hi va haver un intent de fer-lo reviure al segle XX que no va tenir èxit.

El manx o manès, parlat a l'Illa de Man, tenia menys de 5.000 parlants a principis del nostre segle, dels quals tots eren bilingües, excepte 59; actualment, resten algunes persones que encara poden parlar aquesta llengua, però així i tot se la pot considerar morta a tots els efectes.

El gaèlic d'Escòcia encara es parla a la costa oest d'Escòcia i a les Hèbrides, però la seva més gran contribució a la lingüística ha estat precisament la de proveir la sociolingüística Nancy Dorian del material que li ha permès realitzar els seus treballs sobre la mort de les llengües.

L'irlandès, tot i que és una de les dues llengües oficials de la República d'Irlanda, només és emprat correntment per gairebé un 2 % de la població encara que, de resultes d'un aprenentatge escolar, s'estima que el 31 % de la població en té un cert domini; però recentment ha estat suprimit el caràcter obligatori d'aquest ensenyament, la qual cosa contribuirà encara més a precipitar la fi d'aquesta llengua.

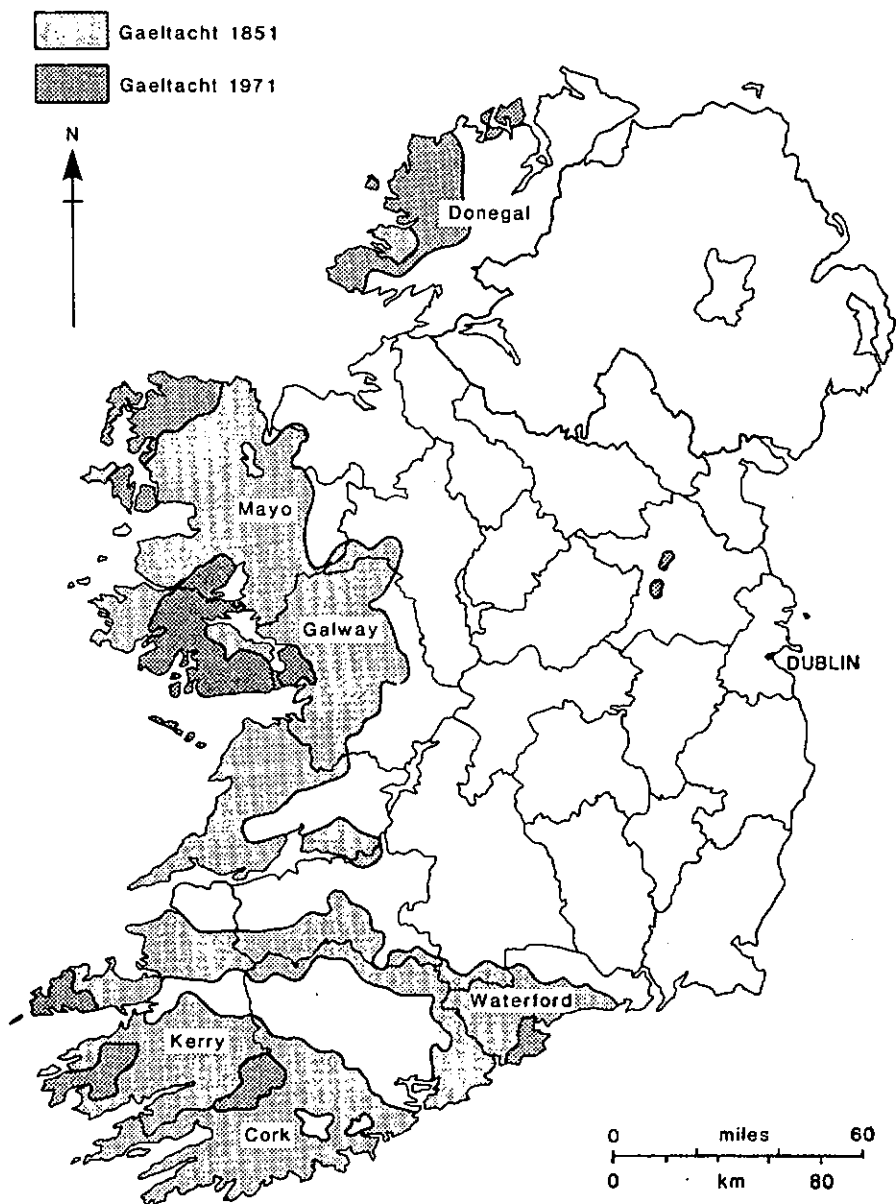
El gallès, parlat al País de Galles, és l'única llengua cèltica que es manté en relativa bona salut, parlant en termes mèdics, perquè ara per ara gaudeix d'un cert reconeixement jurídic i el nombre total dels seus parlants és de l'ordre de mig milió, o sigui del 18,9 % de la població del principat. L'any 1911, aquest nombre arribava quasi al milió (43,5 % de la població) i, deu anys abans, els gallòfons encara eren gairebé la majoria (49,9 % de la població).

El mapes 1 i 2 que acompanyen aquest article mostren molt bé l'erosió que han patit al llarg dels anys el gallès i l'irlandès.

Aquesta breu presentació de la situació actual de les llengües cèltiques no té altra finalitat que la d'il·lustrar el fet que és difícil de no veure-hi, almenys en part, el resultat de les mesures legislatives adoptades al llarg dels segles i que tot seguit descriuré a grans trets.

2. LES LEGISLACIONS LINGÜÍSTIQUES BRITÀNIQUES

L'any 1356, el batlle i els consellers municipals de Londres van ordenar que els procediments judicials als tribunals de xèrif de Londres i de Middlessex es desenvolupessin en anglès. Sis anys més tard, l'octubre de

Mapa 1. Irlanda: La reducció del territori irlandès («gaeltacht»).

Font: C. H. Williams, «Language planning and regional development: lessons from the Irish Gaeltacht», dins *Language in geographic context*, Clevedon, 1988.

1362, el Parlament va adoptar una llei anomenada *Statute of Pleading* que establia l'anglès com a llengua oral als tribunals, mentre que el llatí conservava el seu rol de llengua escrita. L'any 1366, els estatuts de Kilkenny preveïen que la Corona podia confiscar les terres dels anglesos que parlessin irlandès.

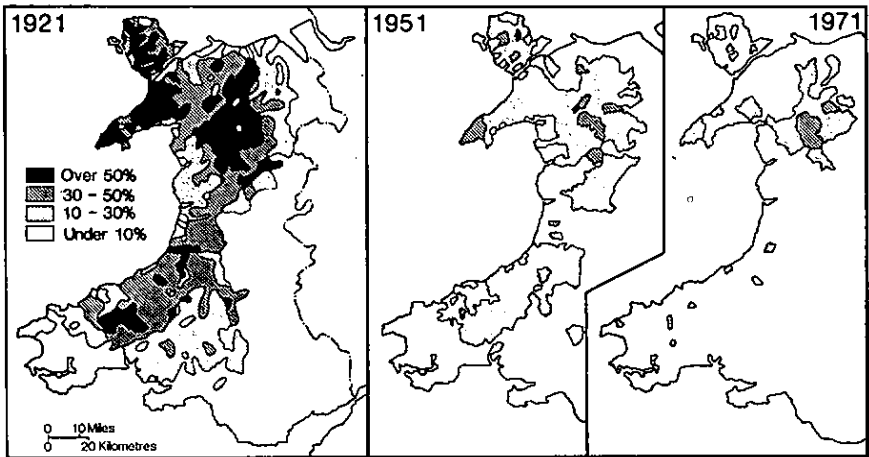
L'*Act of Union with Wales* és el nom amb què es coneixen dues lleis adoptades pel Parlament de Londres els anys 1536 i 1542 en relació amb la unió amb el País de Galles, i que imposa l'anglès com a sola llengua oficial i exclou els gallesos unilingües dels càrrecs públics. El gallès perd així la seva oficialitat durant quatre segles, ja que fins al 1942 no tornará a tenir lloc una certa reoficialització.

L'any 1537, Enric VIII aprova una llei titulada *Act for the English Order, Habit and Language* que imposa als irlandesos l'ús de l'anglès: «*To the utmost of their power, cunning and knowledge [Irishmen] shall use and speake commonly the English Tongue and Language.*»* L'any 1597 es pot trobar a les lleis dels parlaments d'Escòcia (*Acts of the Parliaments of Scotland*, IV, 139) una disposició sobre l'establiment de colònies de població («burghs») integrades per anglòfons.

El segle XVI també van ser adoptades diverses mesures que es refereixen a la llengua dels oficis religiosos. Una llei de 1549, batejada, i no sense raó, amb el nom d'*Act of Uniformity*, imposa pertot arreu l'ús del llibre de pregàries (*Book of Common Prayer*) anglès. Però l'any 1563 (5 Eliz. I, c. 28) es permet la seva traducció, així com la de la Bíblia, en gallès; també es permet que els oficis religiosos siguin en gallès. Això es confirmarà l'any 1662 (14, Cha. II, c. 4). Són disposicions importants perquè assegurin per al gallès un destí millor del que es reservarà a altres llengües cèltiques.

L'any 1609, per minar la solidaritat entre la població escocesa i els seus caps, els estatuts d'Iona preveuen que tots els caps dels clans seran obligats d'ara endavant a enviar llurs fills als Lowlands perquè hi rebien una educació anglesa. L'any 1616, la llei sobre la creació de les escoles parroquials (*Act for the Settling of Parochial Schools*) requereix la desaparició del gaèlic: «... *that... the Irishe language may be abolisheit and removiet.*»* Aquest text prové del Consell Privat i serà adoptat pel parlament l'any 1633. En aquest document, el Consell privat designa el gaèlic com a causa principal de la barbàrie a Escòcia i estipula que els fills dels caps dels Highlands no podran ser reconeguts com hereus si no coneixen l'anglès. L'any 1626, una carta de Carles I especifica que les escoles han estat fundades per fer desaparèixer el gaèlic d'Escòcia. A la fi del mateix segle, l'any 1695, una llei té justament per objectiu l'extirpació de l'irlandès

* En anglès a l'original. (N. del T.)

Mapa 2. País de Galles: El monolingüisme gal·lès al 1921, 1951 i 1971.
 Font: W. T. R. Pryce i C. H. Williams, «Sources and methods in the study of Language areas: a case study of Wales», dins *Language in geographic context*, Clevedon, 1988. Basat en H. L. Humpherys, *La langue galloise: une présentation*, Brest, 1979.

[= gaèlic d'Escòcia, en aquest context], «rooting out the Irish language, and other pious uses».**

L'any 1731, una altra llei (4 Geo. II, c. 26, art. 15) prohibeix l'ús de cap llengua que no sigui l'anglès davant dels tribunals (llei que, i això ha estat confirmat per diverses sentències, s'aplicava encara a la Colúmbia Britànica l'any 1968 i a New-Brunswick l'any 1969). Com que a la llei de 1731 no s'especificava que això s'apliqués també al País de Galles, aquesta omisió ha hagut de ser subsegüentment esmenada (6 Geo. II, c. 14).

Els anys 1846 i 1847, una comissió d'investigació sobre la situació de l'ensenyament designa el gal·lès com la causa principal de l'endarreriment i la immoralitat al País de Galles.

Com que algunes persones intentaven interpretar la llei de 1662 com una imposició de l'unilingüisme gal·lès als oficis religiosos allà on es parlava majoritàriament la llengua gal·lesa, la Cambra dels Lords va clarificar la situació l'any 1863 tot aprovant una llei per permetre l'ús de l'anglès (*The English Services in Wales Act*, 26/27 Vict. c. 82).

L'any 1872, assistim a un cas curiós de legislació lingüística per omisió, ja que el text de la llei sobre l'ensenyament a Escòcia no fa cap menció del gaèlic.

** En anglès a l'original. (N. del T.)

Més recentment, l'any 1969, una llei d'Irlanda del Nord imposa l'ús exclusiu de l'anglès en la denominació dels carrers, la qual cosa equival a la prohibició de l'irlandès.

Per completar la llista, cal afegir que diverses lleis (per exemple: el *Welsh Courts Act* de 1942, l'*Elections (Welsh Forms) Act* de 1964, el *Welsh Language Act* de 1967, l'*Education Act* [secció 21] de 1980) han permès un cert retorn oficial del gallès, retorn facilitat pel fet que el gallès ha estat, dins del camp religiós, la llengua de la Reforma, i és per això que ha pogut resistir millor que no pas l'irlandès. Tot i així, ni les autoritats judicials ni les governamentals no estan obligades a respondre en la mateixa llengua a una persona que se'ls adreci en gallès.

Finalment, s'han adoptat mesures legislatives per donar prioritat, en igualtat de competències, a les persones que parlen el gallès en les feines d'inspectors de mines, de pedreres i de manufactures. Es pot, doncs, constatar que aquesta certa reoficialització del gallès s'esdevé quan aquesta llengua ja no constitueix una amenaça a la supremacia de l'anglès.

CONCLUSIÓ

És difícil no concloure d'aquesta llarga enumeració, que no és completa,¹ que les mesures legislatives lingüístiques no hagin influït en la difusió de l'anglès en detriment de les llengües cèltiques. D'altra banda, aquesta opinió és compartida per Charles W. J. Withers en el seu llibre *Gaelic in Scotland 1968-1981* quan escriu: «A partir de finals del segle XVII, la història del gaèlic queda resumida a un retrocés —que a més ja es manifesta a partir de finals del segle XIV— sota l'impuls d'una sèrie de processos de canvi, l'origen dels quals es remunta a la legislació del segle XVII» (pàgina 41).

SENS dubte, tot indica que la desaparició lenta de les llengües cèltiques es deu en part a les mesures legislatives de caràcter lingüístic que han estat adoptades al llarg dels segles per imposar l'anglès. Altres factors, com la industrialització i la urbanització certament també hi han intervingut, però no era el nostre propòsit de tractar-los. Hom pot assenyalar també que una mesura com la imposició del *Jurament d'Assaig* ha pogut tenir un component lingüístic a l'hora de distanciar de la funció pública els irlandòfons catòlics. Però la història de la repressió lingüística al Regne Unit és un tema que ultrapassa àmpliament el marc que ens hem fixat.

1. És per això que no he esmentat les lleis adoptades pel Parlament de Londres i que s'apliquen al Canadà: la Llei d'Unió de 1840 (l'art. 41 de la qual declara l'anglès com a única llengua oficial), la Llei de l'Amèrica del Nord britànica de 1867 i el *Canada Bill* de 1982.

BIBLIOGRAFIA

- BAUGH, Albert C.: *A History of the English Language*, Appleton-Century-Crofts, Nova York, 2a. edició.
- DORIAN, Nancy C.: *Language Death, The Life Cycle of a Scottish Gaelic Dialect*, University of Pennsylvania Press, Filadèlfia, 1981.
- DURKACZ, Victor Edward: *The Decline of the Celtic Languages*, John Donald Publishers Ltd., Edimburg, 1983.
- WELSH OFFICE: *Legal Status of the Welsh Language*, Her Majesty's Stationery Office, Londres, 1965.
- WILLIAMS, Colins H.: «More that tongue can tell: Linguistic factors in ethnic separatism» a John Edwards (ed.), *Linguistic Minorities, Policies and Pluralism*, Academic Press, Londres, 1984, pp. 179-219.
- *Language in Geographic Context*, Multilingual Matters, Clevedon i Filadèlfia, 1988.
- WITHERS, Charles, W. J.: *Gaelic in Scotland 1968-1981*, John Donald Publishers Ltd., Edimburg, 1984.

